

KAZLŲ RŪDOS „SAULĖS“ MOKYKLOS-DAUGIAFUNKCIO CENTRO SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Kazlų Rūdos „Saulės“ mokykloje-daugiafunkciame centre tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato mokyklos prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti mokykloje.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje vaikai ir mokiniai (toliau – mokiniai) jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklaunami ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus mokyklos bendruomenės narius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems asmenims, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. neabejingumo patyčių ir smurto apraiškoms. Į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. atsakomybės už kiekvieno bendruomenės nario saugumą. Kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

4.3. teikiamos pagalbos efektyvumo. Veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir / ar užgauliojant) ir / ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. patyčios kibernetinėje erdvėje: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir / ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešas gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.2. **Patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi.

5.3. **Besityčiojantysis** – mokinys ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ir / ar prisidedantis prie jų.

5.4. **Patyčias patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (iai).

5.5. **Patyčių stebėtojas** – mokinys, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.6. **Prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.7. **Patyčių intervencija** – mokyklos administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.8. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

8. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip apibrėžtos Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA MOKYKLOJE

9. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto forma, nukreipta: mokinių prieš mokinius; mokyklos darbuotojų prieš mokinius; mokinių prieš mokyklos darbuotojus; mokyklos darbuotojų prieš kitus mokyklos darbuotojus; mokinių tėvų prieš mokinius, mokyklos darbuotojus.

10. Mokyklos vadovas atsako už Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašo parengimą ir įgyvendinimą mokykloje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi mokyklos vaiko gerovės komisija.

11. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o ją vykdo visi mokyklos bendruomenės nariai.

12. Mokykla puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų mokyklos darbuotojų elgesys ir veikla.

13. Mokyklos elgesio taisyklėse (normose) aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus / laukiamas, tiek neleistinas / nepageidaujamas mokinių elgesys, numatomi mokinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems mokyklos bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas mokyklos darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų mokinių elgesį.

14. Mokyklos darbuotojų pareigybės aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos mokykloje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal mokyklos nustatytą tvarką.

15. Mokyklos vadovas įsakymu patvirtina Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašą (toliau – Tvarkos aprašas), kuriame:

15.1. įtvirtina, kada ir kaip visi mokyklos darbuotojai turi reaguoti į pastebėtą ir / ar įtariamą smurtą ir patyčias, nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

15.2. nustatyta pranešimų apie smurtą ir patyčias procedūrą (kokia forma, kam ir per kiek laiko apie smurtą ir patyčias turi pranešti mokyklos bendruomenės nariai);

15.3. apibrėžta mokyklos darbuotojų veiksmų seką ir jų tarpusavio bendradarbiavimas, įtarus ar pastebėjus smurtą ar patyčias tarp mokinių;

15.4. nustatyta, kokių priemonių turi imtis mokyklos vadovas, gavęs pranešimą, kad mokyklos darbuotojas patiria smurtą ar patyčias arba pats smurtauja ar tyčiojasi;

15.5. apibrėžta smurto ir patyčių atvejų mokykloje registravimo tvarka (patyčių dinamiškai analizuoti ir atitinkamoms prevencijos ir intervencijos priemonėms planuoti);

15.6. numatytos švietimo pagalbos ar kitos reikalingos pagalbos (pvz., policijos, medicinos pagalbos) priemonės smurtą ar patyčias patyrusiems arba smurtavusiems dalyviams, stebėtojams (mokiniams), tėvams;

15.7. numatyti mokyklos vaiko gerovės komisijos veiksmai gavus informaciją.

16. Su mokyklos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka pasirašytinai supažindinami visi mokyklos bendruomenės nariai.

17. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, mokyklos steigėju, savivaldybėje esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

18. Mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

18.1. integruojant į dorinio ugdymo, gyvenimo įgūdžių ugdymo, gamtos mokslų pamokas ir klasės vadovo veiklą;

18.2. įtraukiant į neformaliojo ugdymo veiklas;

18.3. vykdant mokyklos parengtą prevencinę gyvenimo įgūdžių ugdymo programą „Pažink save ir kitus“ ir OLWEUS patyčių prevencijos programą;

18.4. vykdant prevencines programas, projektines veiklas su partneriais;

18.5. mokyklos švietimo pagalbos specialistų konsultacijų metu.

19. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per dvejus metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

20. Pozityvus mokyklos mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš penkių nuoseklių etapų:

20.1. esamos situacijos įvertinimo: mokyklos vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi mokyklos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), kasmet renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja, analizuoja aktualias problemas;

20.2. mokyklos bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo: pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi mokyklos vadovas, mokyklos vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi mokyklos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

20.3. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikroklimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

20.4. mokyklos darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja mokyklos vadovo paskirtas mokyklos darbuotojas;

20.5. kasmet analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti priemones.

21. Mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškų dalyvavimas prasmingose veiklose; sudaromos galimybės, skatinamas mokinių socialinių, emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (pvz., skatinama savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

22. Skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką mokykloje, įtraukiant juos į priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą mokyklai vietos bendruomenėje; vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

23. Visais įtariamų ir realių patyčių ar smurto atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, mokyklos vaiko gerovės komisijos narys, kitas darbuotojas į tai reaguoja mokyklos direktoriaus nustatyta tvarka:

23.1. nedelsiant įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

23.2. užtikrinamas mokinio, kitų mokinių, mokytojo, kitų mokyklos darbuotojų saugumas;

23.3. nedelsiant informuoja socialinį pedagogą ar direktoriaus pavaduotoją ugdymui apie įtariamą ir/ar įvykusį smurto atvejį ar patyčias;

23.4. jei reikia pagalbos - kviečiame pagalba (tėvai, policija, medikai);

23.5. primena smurtavusiajam ir/ar besityčiojusiajam, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

23.6. ne vėliau kaip per vieną darbo dieną pateikia užpildytą pranešimo apie smurto/patyčių atvejį formą, kurio kopija pateikiama per DVS Kontora sistemą Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriui.

23.7. mokyklos psichologas teikia būtinąją pagalbą nuo smurto ir/ar patyčių nukentėjusiajam ir smurtavusiajam/besityčiojusiajam bei jų šeimos nariams. Jei nukentėjusiajam nuo smurto ir/ar patyčių ir jo šeimos nariams reikia papildomos psichologų pagalbos, mokyklos vadovas gali kreiptis į Kazlų Rūdos pedagoginę psichologinę tarnybą;

23.8. jei nukentėjusiems nuo smurto ir /ar patyčių ir/ar mokyklos bendruomenei reikia papildomos metodinės pagalbos, mokyklos vadovas gali kreiptis į Regioninius specialiuosius ugdymo centrus, tarpininkaujant Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos tarpinstituciniam koordinatoriui;

24. Mokiniai pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ir / ar įtaręs smurtą ar patyčias, nedelsdamas informuoja mokyklos vadovą, kuris imasi šiame Tvarkos apraše numatytų veiksmų.

25. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, asmuo, pastebėjęs ir / ar įtaręs smurtą ar patyčias, nedelsdamas informuoja mokyklos vadovą, kuris imasi mokyklos šiame Tvarkos apraše numatytų veiksmų.

26. Mokyklos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamą smurtą ar patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, nedelsdamas imasi priemonių, numatytų šiame Tvarkos apraše ir informuoja mokyklos steigėją bei Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyrių.

27. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

28. Tais atvejais, kai smurtauja ar smurtą patiria mokinys, Mokyklos vadovas apie pastebėtą smurto atvejį nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša ir smurtaujančio (smurtaujančiu), ir smurtą patyrusio (patyrusiu) mokinio (mokinių) tėvams (globėjams, rūpintojams) bei raštu pagal kompetenciją teikia informaciją Marijampolės apskrities vaiko teisių apsaugos skyriui Kazlų Rūdoje, mokyklos steigėjui ir Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriui.

29. Jeigu mokykloje tuo metu nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitų priežasčių, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba arba netikslinga ją teikti mokykloje, klasės vadovas, suderinęs su mokyklos direktoriumi ir / ar administracijos atstovas siunčia mokinį ir jo tėvus į Kazlų Rūdos pedagoginę psichologinę tarnybą, vadovaujantis Kazlų Rūdos savivaldybės mero 2023 m. liepos 5 d. potvarkiu Nr. MV-106 patvirtintu psichologinės pagalbos teikimo algoritmu Kazlų Rūdos savivaldybės švietimo įstaigose, ar kitą psichologinę pagalbą teikiančią įstaigą, su kuria mokykla yra sudariusi sutartį.

30. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

31. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymą Kazlų Rūdos „Saulės“ mokykloje-daugiafunkciame centre koordinuoja Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyrius, bendradarbiaudamas su Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos vaiko gerovės komisija.

**SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
KAZLŲ RŪDOS „SAULĖS“ MOKYKLOJE-DAUGIAFUNKCIAME CENTRE
ALGORITMAS**

